

Юр'єв О.В.

УДК 657.6(477)

ДОСВІД ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО АУДИТУ

Становлення аудиторської діяльності в Україні здійснюється із врахуванням досвіду, що склався у світовій практиці. В усіх країнах з розвинутою ринковою економікою держава активно здійснює регулювання аудиторської діяльності. Державне регулювання охоплює:

- визначення економічних суб'єктів для яких аудит є обов'язковим;
- систему підготовки та атестації аудиторських кадрів;
- відповідальність за наслідки аудиторської діяльності.

Проблемам вітчизняного аудиту присвячені наукові праці Білухи М. Т., Мниха Є.В., Редько О.Ю., Ткача В.И., Бутинця Ф.Ф., Давидова Г.М., Никонович М.О., Савченко В. Я., Усача Б.Ф.

Метою дослідження є висвітлення сучасного стану та особливостей вітчизняного аудиту.

Регулювання аудиторської діяльності держава здійснює за допомогою законів, залишаючи при цьому значні можливості саморегулювання аудиту, що є однією з найважливіших умов забезпечення його незалежності [1].

Однак одними державними заходами професію аудитора розвинути в Україні в мінімально можливих термінах неможливо. Необхідний економічний інтерес, певні фактори мотивації в економічному середовищі країни. Як свідчить практика, такі фактори, вже існують. Зокрема, наявність служб аудиту створює реальні передумови успішного розвитку бізнесу, що прояснюється:

- появою можливості залучати на вигідних засадах інвестиції шляхом підвищення якості фінансової (бухгалтерської) звітності господарюючого суб'єкта;
- появою можливості ефективно управляти використанням матеріальних і трудових ресурсів господарюючого суб'єкта та вести ефективну цінову політику;
- появою у власників можливості контролювати діяльність топ- менеджменту щодо відповідності його дій цілям бізнесу господарюючого суб'єкта, а у топ-менеджменту - ефективність роботи філій та структурних підрозділів господарюючого суб'єкта.

З розвитком економіки бізнес зростає і диференціюється. При цьому власник перестає бути управлінцем і вже не може контролювати свій бізнес. Це можливо лише за наявності штатного аудиту. Тому служби аудиту створюються саме за ініціативою власників.

Необхідність у аудиті відчувається і при залученні іноземних інвестицій. МБПП та МВФ вимагають, щоб річні звіти публічних компаній-позичальників містили перевірений аудитором звіт про внутрішній контроль, який містить таку інформацію:

- про діяльність керівництва компанії зі створення та забезпечення функціонування адекватної бізнес-структури внутрішнього контролю, а також процедур формування фінансової звітності;
- про оцінку ефективності структури внутрішнього контролю компанії і процедур, що застосовуються нею по відношенню до фінансової звітності [2].

Метою статті є дослідження проблем вітчизняного аудиту та особливості його розвитку з урахуванням сучасних реалій.

Результати досліджень компаній Ernst & Young і PricewaterhouseCoopers свідчать, що необхідність аудиту в українській економіці зростає високими темпами : 75% респондентів, власників господарюючих суб'єктів, планують збільшення інвестицій в організацію системи внутрішнього аудиту, оскільки переконалися в її ефективності для успішного ведення бізнесу.

Слід зазначити, що із загальносистемних позицій формулюються такі науково-практичні проблеми подання аудиту:

- розробка сукупності визначень (понять), що дозволять сформулювати досить повний і несуперечливий опис сутності аудиту;
- створення засобів і методів організації аудиту.

Виділяють основні напрямки розвитку теоретико-методологічного апарату аудиту.

Інформаційний напрямок: аудит - це перш за все інформаційний процес, який можна визначити як сукупність інформаційних процедур, сутність яких полягає у підготовці аналітичної інформації, призначеної для формування думки аудитора (аудиторської фірми) про повноту і достовірність економічної інформації, відображеної у фінансовій звітності та на рахунках бухгалтерського обліку організації-клієнта, відповідності здійснених підприємством господарських і фінансових операцій чинному законодавству і підтвердження правильності відображення в обліку та звітності фінансових результатів діяльності, а також для розробки рекомендацій керівництву підприємства щодо поліпшення організації системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю.

До основних етапів формування інформаційних процесів в аудиті належать такі:

- отримання і накопичення вихідної інформації з різних джерел;
- обробка сформованих даних;
- використання отриманої результатної інформації.

Інформаційні процеси бухгалтерського обліку та аудиту взаємопов'язані [3]. В інформаційний процес аудиту максимально включається облікова інформація, розроблена в системі автоматизованої обробки облікової інформації клієнта. Для раціональної організації інформаційного процесу аудиту необхідне забезпечення взаємодії з іншими інформаційними підсистемами і системами підприємства-клієнта, а розробник методики аудиту повинен враховувати необхідність її формалізації із урахуванням вимог

сучасних інформаційних технологій. Переваги такого підходу полягають у тому, що теоретичні моделі аудиту можуть бути описані суворо доведеними способами математичної теорії.

Функціонально-управлінський напрямок: формування методології аудиту стає особливо актуальним в даний час у зв'язку з новим підходом до ролі аудиту та орієнтацією на підтвердження не тільки достовірності, а й ефективності та економічної стійкості діяльності підприємства. Досвід світового розвитку аудиту і реалії теперішнього дають підставу стверджувати, що базовою теорією для концепції розвитку вітчизняного аудиту може бути теорія консалтингу. Однак межі цієї теорії слід розширити. По-перше, аналіз ефективності роботи підприємства не повинен містити лише аналіз роботи його адміністрації. По-друге, під аналізом ефективності роботи підприємства слід розуміти аналіз економічної стійкості суб'єкта, тобто здатності продовжувати свою діяльність з поточними або перспективними (оптимальними) параметрами.

Базуючись на системній теорії аудиту та теорії консалтингу, можна розширити теоретичну та методологічну базу аудиту за рахунок:

- розробки нових концепцій як логічного розвитку теорії консалтингу;
- визначення понять "сутність аудиту" та "якість аудиту" в контексті сформульованих концепцій;
- узагальнення принципів формування та розробки моделей показника якості аудиту.

Одним з напрямків розвитку методики аудиту можна вважати збільшення частки аналітичних процедур, в тому числі за рахунок використання способів і прийомів факторного аналізу. Такий підхід дозволить:

- виробити аудиторські пропозиції щодо вдосконалення організації виробництва і підвищення ефективності системи прийняття рішень;
- вдосконалити організації та підвищення якості аудиту за рахунок виявлення найбільш важливих факторів об'єкта аудиту і формування більш повної оцінки їх впливу на відхилення результативного показника діяльності цього об'єкта. Це дозволить (без втрати достовірності та повноти обстеження) скоротити терміни та вартість проведення аудиту.

Водночас, проведення аудиторських перевірок пов'язане з аудиторським ризиком, оскільки існує небезпека підтвердження достовірності фінансової звітності за наявності істотних перекручувань або визнання наявності суттєвих викривлень при їх фактичній відсутності. Сучасний етап розвитку аудиту передбачає глибоке вивчення ризикових об'єктів аудиту з метою мінімізації ризику невиявлення як найбільш суб'єктивно оцінюваної частини аудиторського ризику. Ризик невиявлення характеризується проявом небезпеки пропуску аудитором істотних спотворень при проведенні аудиторських процедур. [4]

Висновки: Дослідження стану та розвитку вітчизняного аудиту та закордонного свідчить, що до аудиторів з боку користувачів пред'являються дуже високі вимоги. Це пов'язано з тим, що зниження інформаційного ризику можливе лише при високому професіоналізмі аудитора і якості його роботи. Підвищення вимог до аудиту з боку користувачів і посилення конкуренції на ринку аудиторських послуг ставлять перед вітчизняним аудитом основне завдання - підвищення якості аудиторських перевірок при мінімізації вартісних, часових та трудових витрат на їх проведення, а перед дослідниками - вдосконалення теоретико-методологічного аудиту для якісного проведення аудиторських перевірок та забезпечення формування думки аудитора про достовірність фінансової звітності та стійкості розвитку економічного суб'єкта.

Джерела та література:

1. Організація і методика аудиту : навч. посіб. / М. О. Никонович, К. О. Редько, О. А. Юр'єва; за ред. Є. В. Мниха. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006.
2. Соколов Б. Н. Перспективы внутреннего аудита в России / Б. Н. Соколов // Экономическая газета. – 2008. – Август.
3. Бутинець Ф. Ф. Підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП"Рута", 2006.
4. Державний фінансовий аудит: методологія і організація : монографія / Є. В. Мних, М. О. Никонович, Н. С. Барабаш та ін.; за ред. Є. В. Мниха. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
5. Редько О. Аудиторські послуги в Україні: перші кроки до ринку / О. Ю. Редько // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 11. – С. 49-55.
6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року : ч. 1. – К. : ТОВ "ІАМЦ АУ"СТАТУС", 2010. – 1028 с
7. Закон України «Про аудиторську діяльність» № 3125-12 від 22.04.1993 р. зі змінами та доповненнями : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.